

Sygn. akt V AGz 30/20

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Grzegorz Stojek

Sędziowie: SA Aleksandra Janas (spr.)

SA Irena Piotrowska

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2020 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko (...) w L. (...) (Luksemburg)

o zapłatę

na skutek zażalenia powódki

na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 21 listopada 2019 r., sygn. akt XIII GC 434/19,

postanawia:

1. oddalić zażalenie;

2. zasądzić od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu postanowienia.

SSA Aleksandra Janas SSA Grzegorz Stojek SSA Irena Piotrowska

Sygn. akt V AGz 30/20

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Katowicach odrzucił pozew (punkt pierwszy postanowienia) i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd okręgowy wyjaśnił, że

Na powyższe postanowienie zażalenie złożyła powodowa spółka, zarzucając naruszenie: art. 7 pkt 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, art. 233 § 1 k.p.c., art. 1104 § 1 k.p.c., art. 1105 § 1 k.p.c. oraz art. 1099⁽¹⁾ § 1 k.p.c. Skarżąca wskazała w pierwszej kolejności, że Sąd Okręgowy wydając zaskarżone postanowienie oparł się na niewłaściwej podstawie prawnej, bowiem w przedmiotowej sprawie zastosowanie znajduje rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r., zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej. W oparciu o powyższe zarzuty powódka wniosła o

uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie pozwana wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanej postanowienia wydanego w następstwie rozpoznania zażalenia do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ k.p.c.).

Rozpoznając zażalenie powódki, Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z regułą pierwszeństwa prawa unijnego przed prawem krajowym, przepisy rozporządzeń Rady Unii Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego mają bezpośrednie zastosowanie. W zakresie ich zastosowania, w stosunkach z państwami członkowskimi Unii Europejskiej, wyłączają one odpowiednie przepisy części czwartej Kodeksu postępowania cywilnego. Przepisy części czwartej Kodeksu będą miały zastosowanie do obywateli i organów państw nieuczestniczących w umowach wielostronnych, w których Polska jest stroną, lub z którymi Polska nie zawarła konwencji dwustronnych, czy też w odniesieniu do obywateli państwa nie należącego do Unii Europejskiej. Przepisy kodeksowe będą miały zastosowanie dopiero wtedy, gdy dana kwestia nie jest uregulowana prawem unijnym lub postanowieniami dwu- lub wielostronnych konwencji międzynarodowych, których Polska jest stroną.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych zawiera wyraźną regulację w przedmiocie umów jurysdykcyjnych o charakterze prorogacyjnym. Niemniej jednak w doktrynie na gruncie poprzednio obowiązującego rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych dominowało zapatrywanie, że umowy derogacyjne (w tym czysto derogacyjne) są również dopuszczalne, a przesłanki skuteczności umów prorogacyjnych należy stosować również do oceny umów o charakterze derogacyjnym. Zważywszy na ówczesne brzmienie tych przesłanek, nakazujące, by przynajmniej jedna strona miała miejsce zamieszkania w państwie członkowskim UE, zakładano, że regulacja art. 1105 k.p.c. znajduje zastosowanie w tych sytuacjach, w których obie strony sporu mają miejsce zamieszkania w państwach trzecich. Pod rządami aktualnie obowiązującego rozporządzenia nr 1215/2012 pogląd o stosowaniu norm o umowach jurysdykcyjnych do umów derogacyjnych należy uznać za aktualny, jednak kwestia miejsca zamieszkania stron została pozbawiona znaczenia; obecnie liczy się jedynie fakt, że sądami prorogowanymi są sądy państwa członkowskiego. Analogicznie należy zatem przyjąć, że na płaszczyźnie umów derogacyjnych art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012 będzie miał pierwszeństwo przed regulacją art. 1105 k.p.c. we wszystkich tych przypadkach, w których wyłączeniu sprawy spod jurysdykcji sądów polskiego będzie towarzyszyć prorogacja sądów innego państwa członkowskiego. Przepis Kodeksu postępowania cywilnego wejdzie natomiast w grę dopiero wówczas, gdy umowa będzie wyłączać jurysdykcję sądów polskich i wskazywać jurysdykcję sądów państwa trzeciego. Rozgraniczenie to jest o tyle istotne, że rozporządzenie przewiduje szerszy katalog form wymaganych dla ważności umowy jurysdykcyjnej (tak w: Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730-1217, (red.) prof. dr hab. Janusz Jankowski, LEX 2019).

W przedmiotowej sprawie Sąd pierwszej instancji jako podstawę prawną rozstrzygnięcia powołał przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Stronami umowy jurysdykcyjnej, na którą powołuje się pozwana są: (...) z siedzibą w L. oraz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.. Klauzula jurysdykcyjna, zawarta w punkcie 9 „Ogólnych warunków sprzedaży” stanowi, że w zakresie sprzedaży międzynarodowej Sądy w Brukseli posiadają wyłączną jurysdykcję w odniesieniu do wszelkich sporów wynikających w związku z zawartą umową sprzedaży, a spory dotyczące sprzedaży krajowej rozstrzygane będą wyłącznie w świetle prawa krajowego (zgodnie z tłumaczeniem przysięgłym, k. 465). Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie mają zatem zastosowania w przedmiotowej sprawie, bowiem w każdym przypadku sądami prorogowanymi są sądy państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Należało zatem przyjąć, że skuteczność zawarcia umowy jurysdykcyjnej powinna zostać oceniona na podstawie przepisów rozporządzenia

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.

Przepis art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 reguluje w sposób autonomiczny, oderwany od krajowego prawa procesowego, dopuszczalność zawierania umów jurysdykcyjnych w materii objętej zakresem zastosowania tego aktu, formę umów jurysdykcyjnych, a także skutki ich zawarcia. W świetle wskazanego przepisu, skuteczność umowy jurysdykcyjnej zależy od zachowania przesłanek dotyczących formy oraz treści umowy.

Skuteczność zawarcia umowy jurysdykcyjnej na tle prawa unijnego warunkowana jest rzeczywistą zgodą stron, która powinna być wyrażona dostatecznie jasno i precyzyjnie. Przewidziane w art. 25 rozporządzenia wymagania formalne służą jednak właśnie temu, aby zapewnić, że zgoda taka została w istocie osiągnięta. Kwestia konsensu stron powinna być rozstrzygana w sposób autonomiczny, na płaszczyźnie prawa unijnego, a zadośćuczynienie wymaganiom co do formy implikuje istnienie zgody stron na zawarcie umowy. Istnienie tej zgody należy postrzegać przez pryzmat spełnienia ustanowionych w rozporządzeniu warunków formalnych umowy. Zgodnie natomiast z art. 25 ust. 1 umowę jurysdykcyjną zawiera się m.in. w formie pisemnej lub ustnej potwierdzonej na piśmie, przy czym, zgodnie z ust. 2, wszelkie przekazy elektroniczne umożliwiające trwały zapis umowy są traktowane na równi z formą pisemną. Wymaganie zawarcia umowy jurysdykcyjnej na piśmie nie oznacza jednocześnie, że musi ona być objęta odrębnym dokumentem, umowa taka może także przybrać postać klauzuli zawartej w umowie głównej.

Za integralną część składanych przez pozwaną drogą e-mailową potwierdzeń zamówienia, a także wystawianych przez pozwaną faktur VAT, należy uznać załączone do nich „Ogólne warunki sprzedaży” (dalej: OWS). Zgodnie z przedstawionym tłumaczeniem przysięgłym (k. 461), „OWS, wraz ze szczegółowymi warunkami Sprzedającego zawartymi w dołączonym potwierdzeniu zamówienia lub umowie sprzedaży („Potwierdzenie Zamówienia”) oraz jedynie te pozostałe dokumenty, które zostały włączone do niniejszego dokumentu na zasadzie odniesienia, stanowią całość treści umowy zawieranej pomiędzy Klientem a Sprzedającym”. Nadto, zgodnie z pkt 1 OWS, nieodrzucenie Potwierdzenia Zamówienia przez Klienta w ciągu trzech dni od jego otrzymania traktowane będzie jako akceptacja warunków umownych. Potwierdzenia zamówienia zawierały także informację, że OWS mają zastosowanie do konkretnego zamówienia (k. 465, 473, 481). Jak wskazano już wcześniej, w punkcie 9 OWS zawarta została także klauzula jurysdykcyjna.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, że spełnione zostały warunki skutecznego zawarcia umowy jurysdykcyjnej, określone w art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012. Umowa (klauzula) jurysdykcyjna była elementem „Ogólnych warunków sprzedaży”, stanowiących integralną część zawieranych umów sprzedaży, a treść tego dokumentu bez wątplenia była znana (...) Sp. z o.o., bowiem każdorazowo załączane były do potwierdzeń zamówienia i faktur VAT. Należało tym samym przyjąć, że (...) Sp. z o.o. milcząco zaakceptowała postanowienia OWS, bowiem na żadnym etapie spółka ta nie kwestionowała treści OWS i wystawianych przez pozwaną potwierdzeń zamówienia, doszło przecież także do skutecznego zawarcia umów sprzedaży, faktury zostały opłacone, a towar dostarczony Kupującemu.

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego nie budzi także treść klauzuli jurysdykcyjnej, która wskazuje wprost, że w odniesieniu do wszelkich sporów wynikających w związku z zawartą umową sprzedaży wyłączną jurysdykcję w zakresie sprzedaży międzynarodowej posiadają Sądy w B., a w zakresie sprzedaży krajowej - Sądy stolicy danego państwa. Klauzula precyzyjnie określa także stosunek prawny objęty postanowieniami jurysdykcyjnymi.

Dla określenia, który sąd właściwy jest do rozpoznania przedmiotowej sprawy, konieczna pozostaje jeszcze ocena charakteru sprzedaży, objętej umowami zawartymi pomiędzy (...) a (...) Sp. z o.o. W tym zakresie Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, że sprzedaż ta miała charakter sprzedaży międzynarodowej. Sąd Okręgowy słusznie wskazał, że świadczy o tym nie tylko fakt, że umowy zawierane były pomiędzy podmiotami mającymi swe siedziby w różnych krajach członkowskich Unii Europejskiej (Luksemburg i Polska), ale także treść wystawianych potwierdzeń zamówienia - nie kwestionowanych przez (...) Sp. z o.o., gdzie wskazano bezpośrednio,

że „zgodnie z obowiązującym prawem i jurysdykcją sprzedaż w ramach niniejszego potwierdzenia zamówienia uznaje się za sprzedaż międzynarodową” (k. 465, 473, 480).

Skoro zatem w umowie (klauzuli) jurysdykcyjnej strony umówiły się, że wyłączną jurysdykcję w zakresie sprzedaży międzynarodowej posiadają Sądy w B., to sądy polskie, nie są władne rozpoznać wniesionego powództwa. Sąd Okręgowy słusznie odrzucił zatem, na podstawie art. 1099 § 1 k.p.c., pozew złożony przez (...) S. A., jako ubezpieczyciela (...) Sp. z o.o.

Z przedstawionych względów zaskarżone postanowienie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę powodową. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym w wysokości 2.700 zł (§ 2 pkt 6 i § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). O odsetkach od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu przyznano pozwanej zgodnie z wnioskiem zawartym w odpowiedzi na zażalenie odsetki w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego i przyznano je za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powódce niniejszego postanowienia do dnia zapłaty, bowiem niniejsze postanowienie jest prawomocne z chwilą wydania i podlega doręczeniu z urzędu (art. 98 § 1¹ k.p.c.).

SSA Aleksandra Janas SSA Grzegorz Stojek SSA Irena Piotrowska